

INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN
BIJ HET VALORISEREN VAN ONDERZOEKSRESULTATEN
AANBEVELING

INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN BIJ HET VALORISEREN VAN ONDERZOEKSRESULTATEN

Inhoud:

AANBEVELING

1. SITUERINGIV
2. SYNTHESE VAN HET RAPPORT VAN DE AD-HOCWERK GROEP IPR.....IV
3. AANBEVELINGEN..... VI

RAPPORT VAN DE AD-HOCWERK GROEP IPR

1. INLEIDING FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
2. OPDRACHT VAN DE AD-HOCWERK GROEP IPR FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
3. SAMENSTELLING VAN DE AD-HOCWERK GROEP IPR FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
4. INVENTARIS VAN DE TOT OP HEDEN VERZAMELDE EXPERTISE OP HET DOMEIN VAN OCTROOIERING EN OCTROOIRECHT IN VLAANDEREN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
 - 4.1. INVENTARIS FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
 - 4.1.1. UNIVERSITEITEN..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.2. UNIVERSITAIRE INTERFACEDIENSTEN..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.3. BEROEPSVERENIGINGEN *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.4. INVESTERINGSMAATSCHAPPIJ..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.5. OVERHEIDSINSTELLINGEN *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.6. ONDERZOEKSINSTELLINGEN *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.7. INDUSTRIE..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.8. GEMACHTIGDEN..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.1.9. ADVOCATEN..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 4.2. OVERZICHT VAN DE TOT OP HEDEN VERZAMELDE EXPERTISE IN MATRIXVORM..... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
5. INVENTARIS VAN DE BEHOEFTE N OP HET DOMEIN VAN OCTROOIERING EN OCTROOIRECHT OP KORTE EN LANGE TERMIJN IN VLAANDEREN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
 - 5.1. INVENTARIS FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
 - 5.1.1. UNIVERSITEITEN..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 5.1.2. UNIVERSITAIRE INTERFACEDIENSTEN..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 5.1.3. INVESTERINGSMAATSCHAPPIJ..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 5.1.4. OVERHEIDSINSTELLINGEN *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 5.1.5. ONDERZOEKSINSTELLINGEN *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 5.1.6. INDUSTRIE..... *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*
 - 5.2. BEHOEFTE N ANALYSE IN MATRIXVORM FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

- 5.3. BEROEPSSITUATIE VAN DE OCTROOIGEMACHTIGDEN**FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
6. **HET DECREET BETREFFENDE HET ONDERWIJS X, EN MEER BEPAALD ART. V.1 TOT WIJZIGING VAN ART. 6 (INZAKE HET ASPECT INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN) VAN HET DECREET BETREFFENDE DE UNIVERSITAIRE DIENSTVERLENING..... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
7. **IPR IN R&D-INSTELLINGEN.....FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
8. **ROL VAN DE VLAAMSE OVERHEID - OPDRACHT VAN HET IWT M.B.T. DE ONDERSTEUNING VAN VALORISATIEFOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
9. **VOORSTEL TOT HERZIENING VAN DE BELGISCHE WET OP UITVINDINGSOCTROOIEN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
10. **INTERNATIONALE CONTEXT VAN DE OCTROOIPROBLEMATIEK (BENELUX, EUROPESE COMMISSIE).....FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
- 10.1. **BENELUX-SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN DE OCTROOIEN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
- 10.2. **HET GEMEENSCHAPSOCTROOI.....FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
- LIJST VAN AFKORTINGEN*FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**
- BIJLAGEN BIJ HET RAPPORT VAN DE AD-HOCWERK GROEP IPR* FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.**

INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN BIJ HET VALORISEREN VAN ONDERZOEKSRESULTATEN

AANBEVELING

1. SITUERING

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) heeft al geruime tijd speciale aandacht voor de problematiek van de intellectuele eigendomsrechten, en in het bijzonder voor het octrooirecht bij het valoriseren van onderzoeksresultaten.

Op 11 december 1997 bracht de VRWB reeds een commentaar (VRWB-R/COM-02) uit bij de problematiek van de intellectuele eigendomsrechten in het algemeen, en in het bijzonder bij het voorstel van nieuwe regelgeving voor vindingen aan universiteiten zoals inmiddels opgenomen in Onderwijsdecreet IX van 14 juli 1998. In deze commentaar stelt de VRWB dat de materie dermate complex en belangrijk is, dat verder onderzoek is vereist. Daarom werd begin juli 1998 een ad-hocwerkgroep intellectuele eigendomsrechten (IPR) opgericht.

Voor de samenstelling van de ad-hocwerkgroep IPR werd voornamelijk een beroep gedaan op IPR-experts uit bedrijven die veel octrooiactiviteit ontplooiën, en uit de onderzoeksinstellingen VIB, IMEC en VITO. De werkgroep werd aangevuld met professoren actief in het IPR-onderzoeksdomein, en met vertegenwoordigers van Leuven R&D als langst actieve universitaire interfacedienst, van het IWT vanuit zijn valorisatieopdracht, van de GIMV, van het VEV, van de Dienst voor de Industriële Eigendom (DIE) van het Ministerie van Economische Zaken, ...

De ad-hocwerkgroep IPR richtte zich in hoofdzaak naar het domein van het octrooirecht bij het valoriseren van onderzoeksresultaten, geplaatst in het ruimere innovatiekader. Ze stelde onder meer een inventaris op van de in Vlaanderen aanwezige expertise en voerde een behoeftenpeiling uit. De resultaten van de werkzaamheden en de bevindingen van de ad-hocwerkgroep IPR zijn gebundeld in een rapport met als titel 'Intellectuele eigendomsrechten bij het valoriseren van onderzoeksresultaten'.

Voorliggende aanbevelingen van de Raad steunen op voormeld rapport van de ad-hocwerkgroep IPR, dat als bijlage is toegevoegd en waarvan hierna een synthese wordt gegeven.

2. SYNTHESE VAN HET RAPPORT VAN DE AD-HOCWERK GROEP IPR

Uit de inventaris van de verzamelde expertise blijkt dat de praktische kennis en ervaring inzake octrooiering hoofdzakelijk aanwezig is in bedrijven die veel octrooiactiviteit ontplooiën, bij de privé-octrooigemachtigden, de advocatuur, en de bevoegde administratie, met name de Dienst voor de Industriële Eigendom (DIE) van het Ministerie van Economische Zaken. De meeste universitaire interfacediensten bevinden zich nog in het beginstadium; K.U.Leuven Research&Development (LR&D) is weliswaar al geruime tijd actief en tevens

het sterkst uitgebouwd. Met uitzondering van IMEC, dat reeds langer een actieve valorisatie- en octrooipolitiek voert, zijn ook de onderzoeksinstituten VIB en VITO nog volop bezig met het uitwerken van hun valorisatieopdracht. Het IWT ten slotte, dat een opdracht heeft met betrekking tot valorisatie, werkt aan een actieplan dat onder meer IPR behandelt.

Evenzeer op het vlak van wetenschappelijk onderzoek rond intellectueel eigendomsrecht is er in Vlaanderen nog een zwak ontwikkelde activiteit. Intellectueel eigendomsrecht is weliswaar aan omzeggens alle rechtsfaculteiten een onderzoeksonderwerp, maar eerder vrij recent en op een discontinue manier. Enkel K.U. Leuven en K.U. Brussel hebben in 1988 gezamenlijk het Centrum voor Intellectuele Rechten opgericht, waar op permanente basis onderzoek wordt verricht rond nieuwe en evoluerende deelgebieden van de intellectuele rechten.

Uit de behoeftenpeiling leren we dat de grootste noden zich voordoen op het vlak van sensibilisering en opleiding, en inzake professionele octrooigemachtigden. Het tekort aan Europese gemachtigden in België wordt onderbouwd door een vergelijking van de beroepssituatie van de Europese octrooigemachtigde in de verschillende Europese landen. Uit de cijfers blijkt dat het beroep van octrooigemachtigde in België eerder zwak ontwikkeld is met slechts 1 gemachtigde per 99.000 inwoners, of 1 gemachtigde per 34 miljoen US\$ O&O-uitgaven, cijfers die ver onder het Europees gemiddelde liggen.

De ad-hocwerkgroep kwam tot de vaststelling dat Vlaanderen niet zozeer tekort schiet bij het aanbod aan opleidingen voor de professional – er gebeurt immers al één en ander op verschillende niveau's – maar wel bij de sensibilisering voor de octrooimaterie en voor het beroep van gemachtigde.

Qua opleidingsaanbod dient te worden vermeld:

1. De initiatie cursus 'Octrooirecht' aan de UIA, aangeboden als een keuzeprogramma binnen de doctoraatsopleiding;
2. De vanaf dit academiejaar door het CIR ingerichte Voortgezette Academische Opleiding (VAO) in Intellectuele Rechten;
3. De tweejarige basis cursus Europees Octrooirecht en Octrooipraktijk (120 u) ingericht door het Technologisch Instituut-KVIV;
4. Het specifiek opleidingsprogramma ter voorbereiding van het examen voor Europees octrooigemachtigde, eveneens ingericht door het Technologisch Instituut-KVIV (5 dagen).

Verder heeft de IPR-werkgroep een grondige discussie gevoerd over de mogelijke invulling (niche) van de IWT-valorisatie-opdracht tussen de andere spelers op de markt van de intellectuele rechten.

De werkzaamheden van de IPR-werkgroep vielen deels samen met de voorbereiding van het Decreet van 5 mei 1999 betreffende het Onderwijs X. De ontwerp tekst van dit decreet bevatte een voorstel van wijziging van artikel 6 (inzake het aspect intellectuele eigendomsrechten) van het Decreet van 22 februari 1995 betreffende de dienstverlening door de universiteiten en hogescholen. Een grondige discussie ter zake in de ad-hocwerkgroep IPR en in de commissie Technologiebeleid lag aan de basis van de VRWB-commentaar dd. 10 december 1998 waarin een voorstel van amendement werd geformuleerd m.b.t. het voorstel van wijziging van artikel 6. De commentaar werd bezorgd aan de minister-president van de Vlaamse regering en de minister van Onderwijs, evenals - gezien het late stadium van de voorbereidingsprocedure van het decreet - aan de leden van de commissie Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid en van de commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden van het Vlaams

Parlement. Het Decreet betreffende het Onderwijs X werd op 5 mei 1999 door het Vlaams Parlement aangenomen. Het VRWB-amendement werd er in opgenomen.

Tot slot heeft de ad-hocwerkgroep IPR aandacht besteed aan de momenteel aan de gang zijnde herziening van de Belgische octrooiwet, en aan de internationale context van de octrooi-problematiek, waarbij de wenselijkheid van zowel een Beneluxoctrooi als een Gemeenschapsoctrooi uitvoerig werd afgewogen.

3. AANBEVELINGEN

SENSIBILISERING EN VORMING

3.1. De VRWB is van oordeel dat er in de 2de en 3de -cyclusopleiding een grote lacune is wat betreft het sensibiliseren van jonge mensen voor de bescherming en valorisatie van intellectuele eigendomsrechten.

De universiteiten zouden in de licenties van de wetenschappelijk-technische richtingen in een module moeten voorzien rond intellectuele eigendomsrechten. Het moet gaan om een beknopte cursus met enkel de essentiële elementen, waarbij het interactieve aspect belangrijk is. Een dergelijke sensibiliseringscursus zou door alle Vlaamse universiteiten moeten worden aangeboden.

Op het niveau van de 3de cyclus worden nog te weinig initiatiecursussen georganiseerd. De vraag is immers veel groter dan het aanbod. Dit werd nog maar eens geïllustreerd door de initiatiecursus octrooirecht aan de UIA die in het academiejaar 1997-'98 zo'n succes kende dat hij tweemaal moest worden ingericht. De Raad acht het aangewezen dat een dergelijk initiatief herhaald wordt via een interuniversitaire aanpak met inbreng van de diverse expertises aanwezig in de verschillende universiteiten.

3.2. Bij de introductie van laatstejaarsstudenten en jonge onderzoekers in de octrooi-materie moet ook het belang van het octrooi als informatiebron aan bod komen. Laatstejaarsstudenten moeten bij de voorbereiding van hun thesis aangezet worden om, naast de vakliteratuur, ook octrooidatabanken te raadplegen. Een sensibiliseringscampagne moet zich in eerste instantie dan ook richten naar de begeleiders van thesis- en doctoraatsstudenten.

3.3. Evenzeer is er nood aan permanente vorming van de octrooigemachtigden en professionals, waarbij een internationale aanpak wordt vereist. Op Belgisch of Vlaams niveau ontbreekt er tevens een klankbord voor de octrooigemachtigden, voor informatie- en ervaringsuitwisseling, gevalstudies, algemene onderwerpen, themagerichte studiedagen, enz.

3.4. Ook de voorstelling van het beroep van erkend octrooigemachtigde moet dringend anders worden benaderd. De nadruk moet liggen op het technisch hoogstaande en commerciële aspect van het beroep en minder op het administratief-juridische aspect. Vanuit industrieel oogpunt van beschermingsstrategie is een octrooi immers een market-pull instrument (in de betekenis van: voldoen aan de marktbehoeften), eerder dan een technology-push instrument.

3.5. Er is niet alleen nood aan sensibilisering van de professional, maar ook van het directie-kader in de ondernemingen. Bescherming van intellectuele eigendom is immers een onmisbaar onderdeel van het breder strategisch denkkader van de onderneming. Hét probleem is dat het draagvlak voor de Vlaamse expertise op dit ogenblik té beperkt is; dit moet geprofileerd worden. Daarom moeten we trachten de notie voor IPR in te brengen in het managementberoep. Eens ingang is gevonden in het managementniveau, is het gemakkelijker om af te dalen naar het niveau van de professional.

Het is duidelijk dat deze "strategische" problematiek een onderwerp zou kunnen zijn binnen de vele managementopleidingen (op post-ervaringsniveau) die Vlaanderen rijk is. Bijlage XIII bij het rapport geeft een overzicht van een aantal opleidingen waar deze strategische problematiek aan bod zou kunnen komen (met het managementkader als doelgroep).

3.6. Het beschermingsveld is weliswaar niet meteen Belgisch (en nog minder Vlaams) maar veeleer Europees en zelfs wereldwijd (Amerika, Japan); zeker naar de toekomst toe. Een ervaringsuitwisseling (netwerking) voor opleidingen met het buitenland dringt zich dus op. De Europese landen met het meest traditie en ervaring zijn Engeland, Duitsland en Nederland.

ROL VAN HET IWT

3.7. Het IWT moet zich positioneren en een niche definiëren tussen de vele andere spelers op de markt van de intellectuele eigendom. De persoonlijke begeleiding en advisering gebeurt door de privé-octrooigemachtigden en de advocatuur. De Dienst voor de Industriële Eigendom (DIE) van het ministerie van Economische Zaken biedt onder meer opzoekingsdiensten in octrooidatabanken aan op een efficiënte en kosteffectieve manier, voert octrooianalyses uit, enz.

Het IWT kan hier een doorverwijsfunctie vervullen, waarbij het zich in eerste instantie moet richten op bedrijven die niet in de top-20 van patentnames voorkomen (onder meer KMO's, maar ook andere).

3.8. Daarnaast is er ook een opvoedende functie weggelegd voor het IWT inzake intellectueel eigendomsrecht algemeen, en octrooien in het bijzonder. Er worden op dit ogenblik te weinig octrooiaanvragen ingediend door Vlaanderen. Het IWT zou KMO's elementaire begrippen kunnen bijbrengen rond intellectuele eigendom, en de eerste grote

hinderpalen wegnemen. Ook hier is het infomateriaal al in ruime mate aanwezig (bv. de epi-brochure van het European Patent Institute), het moet enkel beter toegankelijk worden gemaakt.

